

INFORME SOBRE LA NECESSITAT DE CONTRACTAR ELS TREBALLS DE DIGITALITZACIÓ DE FONTS DOCUMENTALS TEXTUALS, FOTOGRAFICS I AUDIOVISUALS DELS 35 ARXIUS COMARCALS I ELS ARXIUS HISTÒRICS DE CATALUNYA DE L'ANY 2024

El pla Bruniquer de digitalització de la Xarxa d'Arxius Comarcals de Catalunya (XAC) és una de les principals actuacions en aquest conjunt d'arxius, amb la qual es promou una acció de digitalització, coordinada i homogènia. Aquesta acció s'impulsa des del Departament de Cultura, en el marc de les polítiques de digitalització de fons i documents pròpies dels arxius i d'acord amb el Pla de Govern de la Generalitat de Catalunya, objectiu 2.6.3: '*desplegament del pla digitalització en matèria d'arxius i gestió documental*'. El Pla de Govern inclou l'objectiu de digitalitzar, pel 2023, un nombre d'imatges per import de 250.000 a 300.000 euros el qual s'incrementarà, fins a l'any 2025, a 500.000 €. Per aquest any 2024 l'import ascendeix a 354.675,96 € (IVA inclòs).

A partir de les directrius del Servei de Coordinació de la Xarxa d'Arxius Comarcals de la Direcció General del Patrimoni Cultural del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya es proposa fer una digitalització de fons i documents de 3 arxius provincials i de 35 arxius comarcals. Aquesta digitalització és necessària i estratègica ja que garanteix la conservació dels fons, l'accés i consulta presencial o a través d'Internet, potencia els serveis de préstec entre administracions i redueix la mobilitat i la contaminació a nivell comarcal, amb l'enviament de la documentació per via telemàtica. En el cas dels ciutadans, permet un accés universal i obert a la documentació des d'Internet ([Arxius en Línia](#)). La digitalització té la funció de garantir la conservació dels documents i evitar la seva manipulació que, sovint, implica fer actuacions de restauració dels suports documentals.

El Servei de Coordinació de la Xarxa d'Arxius Comarcals necessita contractar els treballs de digitalització dels fons documentals dels arxius de la XAC, amb l'objecte de millorar la conservació i l'accessibilitat a la documentació, pública i privada.

Per tal de garantir la conservació i posar a disposició dels ciutadans aquests documents s'ha previst l'externalització de les tasques de digitalització dels documents, de forma que les empreses més punteres del sector puguin oferir els seus serveis i realitzar aquests treballs amb els mitjans tecnològics més moderns.

En aquesta contractació es prioritza la digitalització de la documentació que presenta patologies o un estat de conservació preocupant (el cas dels fons audiovisuals és significatiu atès que l'equipament de reproducció que es necessita està obsolet o degradat) de tota aquella documentació que es consulta amb més freqüència pels usuaris i, finalment, de documentació d'especial interès per poder ser consultada a través de la plataforma d'Internet '[Arxius en Línia](#)'. L'hemeroteca requereix una digitalització, tant per conservar un suport fràgil i altament degradable com per facilitar l'accés als ciutadans a través d'Internet mitjançant el cercador de premsa històrica de la Xarxa d'Arxius Comarcals de Catalunya ([XAC_premsa](#)).

En concret, la digitalització es centra en les següents sèries documentals:

- Fons notariaus dels diferents districtes notariaus de Catalunya
- Fons Administració perifèrica de l'Estat
- Fons i col·leccions de fotografia els suports dels quals tinguin risc de pèrdua
- Enregistraments audiovisuals filmics i analògics provinents de televisions locals o altres fons
- Llibres d'actes, privilegis, padrons d'habitants, llibres de registre i altra documentació de caràcter recapitulatiu i/o essencial.
- Cartes i documentació singular de fons personals
- Pergamins i plànols de gran format
- Hemeroteca històrica

Marc jurídic

- Article 5 de la Llei 10/2001, de 13 de juliol, d'arxius i gestió documents: Promoció de l'ús de les tecnologies. Les administracions públiques han de promoure d'una manera activa l'ús de les tecnologies de la informació i la comunicació (TIC) per tal de garantir que el tractament de la documentació, en tots els seus aspectes de gestió documental, preservació i difusió dels documents, compleixi la finalitat de posar-los a l'abast dels usuaris.
- Article 7.5 de la Llei 10/2001, de 13 de juliol, d'arxius i gestió documents: "les administracions i les entitats titulars de documents públics han de destinar els recursos necessaris per a aconseguir el tractament de llurs documents". En aquest marc la Generalitat de Catalunya s'ha de responsabilitzar de la preservació i la conservació del patrimoni documental que es custodia en els centres d'arxius.
- Amb l'objecte de donar compliment a la Llei 19/2014, de transparència, accés a la informació i bon govern, els arxius han d'impulsar programes de digitalització que garanteixin un accés a la documentació pública, potenciant l'accés per Internet. En aquest cas, els arxius comarcals, dipositaris dels fons de més de 450 ajuntaments, 38 consells comarcals i altres administracions públiques, posen a disposició dels ciutadans documentació pública com actes municipals, padrons d'habitants, etc.
- En els contractes de comodat signats entre el Departament de Cultura i els propietaris dels fons documentals cedits, s'exposa:
 - Que l'ajuntament, persona física o jurídica, conscient de l'interès públic col·lectiu de la documentació, manifesta la seva voluntat de cedir-la en comodat a la Generalitat de Catalunya, per tal que l'ingressi a l'arxiu comarcal corresponent, a fi de conservar-la i fer-la accessible als investigadors.
 - Que la Generalitat de Catalunya reconeix el valor històric i cultural per a la investigació del fons documental municipal, personal, patrimonial o d'altra índole, i està d'acord a rebre'l.
 - Que en el cas de restitució de la documentació, per voluntat expressa de la part comodant, aquesta haurà d'abonar com a compensació les despeses derivades de

l'ús del material de conservació i treballs de descripció que s'hagin produït, d'acord amb allò que disposa la Llei 10/2001, de 13 de juliol, d'arxius i gestió de documents.

- Que l'ajuntament, persona física o jurídica autoritza a la Generalitat de Catalunya, mitjançant l'arxiu comarcal corresponent, a la reproducció digital, si s'escau, d'una part o de la totalitat dels documents cedits i a difondre la documentació digitalitzada a través d'Internet. L'autorització inclou el dret de reproduir els documents cedits per a les publicacions de difusió de les exposicions i les altres activitats culturals.

Normes

- L'empresa adjudicatària aplicarà els criteris de la Guia de Digitalització del Departament de Cultura (Direcció General del Patrimoni Cultural) en relació a la captura, tractament i lliurament dels treballs realitzats. Es pot consultar la Guia a:
https://cultura.gencat.cat/web/.content/dgpc/arxius_i_gestio_documental/09_publicacions/altres_publicacions/Guia-Digitalitzacio-dArxius_2020.pdf

Consideracions sobre la necessitat de contractació

La digitalització de la documentació presenta una oportunitat d'estalvi de recursos d'una organització. Si es planteja des del punt de vista de l'accés dels usuaris als documents d'un arxiu, hi ha un doble estalvi. Per una banda, i acompanyat d'una bona difusió a través de la xarxa, facilita la consulta de la documentació a través d'Internet. D'altra banda redueix la manipulació del document i l'estabilitat d'aquest en un entorn controlat com és un dipòsit d'arxiu. Per tant, gràcies a la digitalització, disminueixen els riscos de deteriorament i les despeses que puguin anar associades, com les restauracions o la neteja de la documentació. En l'àmbit de la gestió de la consulta de les administracions públiques permet elaborar una còpia de consulta i servir-la electrònicament, disminuint les despeses del desplaçament físic i augmentant la rapidesa de la consulta de la documentació original.

L'any 2023 es van consultar uns 2.300.000 de documents a través de la plataforma Arxius en Línia i XAC_prensa, suposant una millora pels arxius i la seva utilització pels ciutadans i administracions. Per tal de donar compliment a aquesta normativa, és necessari atorgar un tractament als fons documentals i col·leccions que es conserven en els arxius. La direcció de cada arxiu ha proposat la digitalització seguint els criteris de selecció de documents que s'identifiquen en la Guia de digitalització que va elaborar el Servei de Coordinació de la Xarxa d'Arxius Comarcals.

El personal dels arxius no disposa de la tecnologia ni de l'expertesa ni el temps per fer treballs massius de digitalització, motiu pel qual l'externalització és una excel·lent solució ja que a partir dels criteris dels arxius i les pautes del Departament de Cultura desenvolupa els treballs massius de digitalització als arxius de la XAC arreu de Catalunya.

Criteris de selecció de la documentació a digitalitzar

La selecció de la documentació a digitalitzar va a càrrec de la persona responsable de la documentació, és a dir, la direcció de l'arxiu i, posteriorment, és validada pel Servei de Coordinació de la Xarxa d'Arxius

Comarcals. La direcció és, en definitiva, qui coneix més a fons el valor històric i patrimonial, l'estat de conservació i el nivell de consulta dels seus fons.

En tot cas, des del Servei de Coordinació de la Xarxa d'Arxius Comarcals, s'indiquen els següent criteris generals per a justificar en la proposta de selecció documental:

- Contingut. Valorar si el contingut intel·lectual i/o el valor patrimonial d'allò que es pretén digitalitzar és prou rellevant per poder justificar la inversió.
- Consulta. L'alt nivell de peticions d'un material concret indica que té un valor informatiu evident per als usuaris. D'això es desprèn, per una banda, que el material està sotmès a més manipulació i més degradació i, per l'altra banda, que podria ser interessant facilitar aquesta informació de manera remota a través d'Internet i, en qualsevol cas, de manera simultània a diferents usuaris.
- Accés. La digitalització permetrà l'accés a material no accessible per motius diversos: dispersió d'originals en diferents institucions o en mans privades, naturalesa del suport del document, etc. Per tant, la documentació original resta fora de consulta.
- Estat de conservació. El deteriorament del suport i la destrucció previsible a curt o mitjà termini justifica la seva digitalització.

En el Pla Bruniquer 2024 s'ha donat prioritat a la digitalització de documents amb problemes de preservació degut a suport obsolets o en risc com poden ser els 5.871 documents de gran format (pergamins i cartells principalment), 4.886 plaques de vidres i més de 90.000 fotografies entre negatius i positius i el cas de les de suports audiovisuals analògics, amb una necessitat crítica de digitalització per garantir la seva preservació, s'han digitalitzat més de 1.000 documents. També està previst digitalitzar més 43.734 pàgines de gran format provinent d'hemeroteca històrica local. Finalment, en la part textual es prioritza la digitalització d'aquella documentació amb més demanda per part dels usuaris/es, la que té risc de conservació i aquella que permet donar publicitat a documentació pública com poden ser protocols notariaus, padrons, actes municipals, etc., sumant un total de 1.130.448 pàgines.

Consideracions sobre recursos dels arxius

- No disponibilitat de recursos humans propis. Ni el Servei de Coordinació de la Xarxa d'Arxius Comarcals ni els mateixos arxius comarcals disposen de recursos humans propis per desenvolupar les tasques de digitalització a gran escala i l'objecte d'aquesta licitació no pot ser assumit per personal d'aquests arxius.
- No disponibilitat de recursos tecnològics. Cal tenir en compte que, en els arxius de la Generalitat, no es disposa del maquinari ni el programari adient per a poder realitzar aquestes tasques de digitalització de forma massiva i, així mateix, tampoc es disposa de personal especialitzat per la digitalització a gran escala, per a la qual cosa només és possible poder-les realitzar si es fa mitjançant una contractació externa.

- Perfil professional específic en relació als coneixements i experiència. Els treballs de digitalització de documents històrics, a gran escala, requereixen un seguit de coneixements tècnics especialitzats que són propis i específics de les empreses de digitalització, especialment quan el volum a digitalitzar és força considerable. És per això que la digitalització massiva de documents històrics dels arxius comarcals requereix, necessàriament, haver de recórrer als serveis professionals de les empreses del sector.

Justificació del preu dels treballs de digitalització

L'import de la licitació és el resultat d'aplicar el preu de mercat i de les darreres contractacions de la mateixa tipologia de tasques. El cost de la digitalització està relacionat amb el tipus de document (format, mides, documents enquadernats o relligats, documents solts, fotografies, documents audiovisuals, etc.) i el nombre total de documents que s'han de digitalitzar a cada arxiu.

Seguint els criteris de contractacions d'exercicis anteriors i, atès que la tipologia dels documents és molt variada, s'ha considerat que els preus establerts en aquesta licitació siguin els següents:

Conceptes	Preus sense IVA
Digitalitzar un pergamí o cartell gran format	1,03 €
Digitalitzar una placa de vidre	0,74 €
Digitalitzar positius de fotografies	0,23 €
Digitalitzar un negatiu/diapositiva	0,25 €
Digitalitzar un negatiu 6x6 cm	0,41 €
Digitalitzar cinta 8 mm, súper 8 mm	2,73 €/minut
Digitalitzar cintes de format U-MATIC	24,79 €
Digitalitzar cinta vídeo S-VHS, Beta	16,53 €
Digitalitzar premsa (mida més gran que DIN A3)	0,33 €
Digitalitzar una pàgina de paper (màxim mida foli i DIN A3)	0,21 €

Per veure el detall de la documentació a digitalitzar a cada arxiu, veure el document "relació adreces, nombre imatges i import per cada lot".

L'import màxim del contracte serà de 293.120,63 € (IVA exclòs) amb un 21% d'IVA de 61.555,33 €, per tant, l'import total de 354.675,96 € (IVA inclòs), d'acord amb el següent desglossament per lots:

Lots	Identificació de cada lot	Tipus de documents	Cost
Lot 1	Arxiu Comarcal Garrotxa Arxiu Comarcal Alt Empordà Arxiu Comarcal Baix Empordà Arxiu Històric Girona Arxiu Comarcal Ripollès Arxiu Comarcal Selva Arxiu Comarcal Pla Estany	- 227.323 imatges de documents en paper mida foli - 530 pergamins i documents de gran format - 42 minuts cinta 8 mm o súper 8 mm - 23 cintes de vídeo (S-VHS, VHS, BETA) - 20.978 imatges d'hemeroteca (més grans de A3)	55.701,32 € (IVA exclòs)
			67.398,60 € (IVA inclòs)
Lot 2	Arxiu Comarcal Maresme Arxiu Comarcal Alt Penedès Arxiu Comarcal Baix Penedès Arxiu Comarcal Vallès Occidental Arxiu Comarcal Vallès Oriental Arxiu Comarcal Baix Llobregat Arxiu Comarcal Garraf Arxiu Comarcal Anoia	- 178.648 imatges de documents en paper mida foli - 4.440 pergamins i documents de gran format - 15.105 positius de fotografies - 3.303 negatius/diapositives - 375 minuts cinta 8 mm o súper 8 mm - 21.566 imatges d'hemeroteca (més grans de A3)	54.529,71 € (IVA exclòs)
			65.980,95 € (IVA inclòs)
Lot 3	Arxiu Comarcal Solsonès Arxiu Comarcal Bages Arxiu Comarcal Osona Arxiu Comarcal Berguedà Arxiu Comarcal Cerdanya Arxiu Comarcal Alt Urgell	- 123.000 imatges de documents en paper mida foli - 1.700 pergamins i documents de gran format - 1.215 plaques de vidre - 1.500 positius de fotografies - 68.700 negatius/diapositives - 637 minuts cinta 8 mm o súper 8 mm	47.739,11 € (IVA exclòs)
			57.764,32 € (IVA inclòs)
Lot 4	Arxiu Històric Tarragona Arxiu Comarcal Conca Barberà Arxiu Comarcal Alt Camp Arxiu Comarcal Baix Camp Arxiu Comarcal Montsià Arxiu Comarcal Priorat Arxiu Comarcal Terra Alta Arxiu Comarcal Baix Ebre Arxiu Comarcal Ribera d'Ebre	- 310.837 imatges de documents en paper mida foli - 2.541 pergamins i documents de gran format - 3.671 plaques de vidre - 92 cintes de vídeo (S-VHS, VHS, BETA) - 1.800 positius de fotografies	72.544,30 € (IVA exclòs)
			87.778,60€ (IVA inclòs)

Lot 5	Arxiu Comarcal Pla d'Urgell Arxiu Històric Lleida Arxiu Comarcal Noguera Arxiu Comarcal Segarra	- 290.640 imatges de documents en paper mida foli - 612 pergamins i documents de gran format	62.606,19 € (IVA exclòs)
	Arxiu Comarcal Urgell Arxiu Comarcal Pallars Jussà Arxiu Comarcal Pallars Sobirà Archiu Generau Aran	- 201 minuts cinta 8 mm o súper 8 mm - 1.190 imatges d'hemeroteca (més grans de A3)	75.753,49 € (IVA inclòs)

Per la distribució en lots s'ha tingut en compte el criteri de territori i, per aquest motiu, s'han agrupat els arxius per proximitat geogràfica.

Consideracions finals

El Pla Bruniquer de digitalització suposa un dels projectes de digitalització de més impacte a Catalunya, tant pel volum de documents a digitalitzar com per l'abast territorial que suposa i pels beneficis que proporciona al conjunt de ciutadans i administracions. Permet garantir funcions bàsiques dels arxius com són la conservació dels fons i la seva difusió, ja sigui a través dels cercadors d'Internet com Arxius en Línia (actualment més de 11 milions de documents digitalitzats, amb un abast cronològic que va des de l'any 845 fins al segle XX) o XAC_prensa (actualment 2 milions amb un abast cronològic que va des del 1808 a finals del segle XX) o facilitant el préstec digital de la documentació administrativa que en determinades comarques catalanes suposa l'estalvi de molt temps de desplaçaments i la reducció d'emissions de CO₂.

Cal tenir en compte que les funcions que desenvolupen els arxius de la XAC, en els respectius àmbits territorials, estan dirigides a col·laborar amb totes les administracions públiques en matèria d'arxius i gestió documental, ingressar, custodiar i difondre la documentació que estableix la Llei 10/2001, d'arxius i gestió de documents, coordinar i dirigir els programes específics sobre el patrimoni documental de la comarca i oferir serveis especialitzats complementaris i de suport als altres arxius de la comarca, especialment serveis d'assistència als arxius municipals dels municipis de fins a 10.000 habitants. Per aquest motiu l'arxiu comarcal esdevé un centre de referència comarcal per donar suport a les administracions i garantir la conservació, tractament, accés i difusió del patrimoni documental públic i privat de la comarca.

En relació al valor i idoneïtat dels fons o documents que es proposen digitalitzar, cal remarcar que la direcció de cada arxiu elabora, anualment, un informe justificatiu del valor i necessitat de la digitalització fonamentat en els criteris publicats a la guia de digitalització del Departament de Cultura en matèria d'arxius. En aquest sentit, els arxius ingressen fons relacionats amb la història oficial de les administracions i, no menys importants, aquells fons que representen la memòria de la societat en tots els seus àmbits com poden ser fons d'associacions, empreses i comerços, patrimonials, personals i un

llarg etcètera que constitueixen les fonts primàries de la investigació. Aquesta documentació, que en alguns casos representa la fotografia de la societat actual i del passat recent, en el futur esdevindrà essencial per la comprensió de la història de la comarca. La digitalització proposada fixa majoritàriament una acció sobre fons i documents que configuren el patrimoni documental, però no exclou, en els casos justificats, la digitalització de documents més recents.

En relació a la titularitat dels fons que es proposen digitalitzar, cal remarcar que la funció d'un arxiu comarcal és la d'ingressar fons de les administracions públiques i fons privats del seu àmbit territorial. En el cas de les administracions públiques, l'única fórmula possible és el contracte de cessió en comodat i en el cas dels fons privats, si bé s'intenta potenciar les donacions, la cessió en comodat és una fórmula habitual fruit de la voluntat del titular de no perdre la propietat. Tanmateix, aquesta fórmula facilita al públic un accés lliure a aquesta documentació privada de gran valor. En tot cas, la clàusula de restitució de la documentació, per voluntat expressa de la part comodant, comportaria, per al Departament de Cultura, rebre la compensació de les despeses derivades de l'ús del material de conservació utilitzat i dels treballs realitzats per al tractament dels fons o documents cedits.

Enric Cobo i Barri
Cap del Servei de Coordinació de la Xarxa d'Arxius Comarcals